

4. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. Рішення Конституційного Суду України від 30.10.1997 № 5-зп [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
6. Рішення Конституційного Суду України від 20.01.2012 № 2-рп/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
7. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua/>.
9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

REFERENCES

1. “Universal Declaration of Human Rights”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
2. “European Convention on Human Rights”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
3. “The Constitution of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
4. “On information” : Law of Ukraine dated 02.10.1992 №2657-XII (as amended), available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
5. “The decision of the Constitutional Court of Ukraine of 30.10.1997 №5-sn”, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
6. “The decision of the Constitutional Court of Ukraine dated 20.01.2012 №2-rp/2012”, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
7. “On judicial practice in cases of protection of honor and dignity of the individual” : Resolution of the Supreme Court of Ukraine of 27.02.2009 №1, available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
8. “On Personal Data Protection” : Law of Ukraine of 01.06.2010 №2297-VI (as amended), available at : <http://search.ligazakon.ua/>.
9. “Tax Code of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
10. “The Civil Procedure Code of Ukraine”, available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

УДК 343.35

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА США: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Господаренко В.М., аспірант

*Дніпропетровський національний університет, вул. Гагаріна, 72, м. Дніпро, Україна
vova.gospodarenko@mail.ru*

У статті розглянуто правові та організаційні засади історичного розвитку антикорупційної політики США як приклад для подальшого розвитку демократичної і правової української державності. Через аналіз їхньої антикорупційної політики автор намагається зрозуміти, які принципи й засоби можна застосувати в Україні, який досвід варто запозичити. Спираючись на аналіз робіт дослідників, котрі займаються цієї проблемою, передусім американських, автор описує причини корупції в США, їх особливості, диференційні ознаки. Підкреслено особливості законодавства США як федеративної держави, розглядається перелік тих органів у

США, які ведуть боротьбу з корупцією, їхні повноваження, а також описано взаємовідношення задля успішної боротьби.

Ключові слова: федеральний уряд США, антикорупційна політика, правові засади боротьби проти корупції, організаційні основи використання хабарництва.

АНТИКОРРУПЦИОННАЯ ПОЛИТИКА США: УГОЛОВНО-ПРАВОВЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Господаренко В.Н.

*Днепропетровский национальный университет, ул. Гагарина, 72, г. Днепр, Украина
vova.gospodarenko@mail.ru*

В статье рассмотрены правовые и организационные положения исторического развития антикоррупционной политики США как пример для дальнейшего развития демократического и правового украинского государства. С помощью анализа их антикоррупционной политики автор пытается понять, какие принципы и средства можно применить в Украине, какой опыт стоит перенять. Опираясь на анализ работ исследователей, занимающихся этой проблемой, в первую очередь американских, автор описывает причины коррупции в США, их особенности, дифференцирующие признаки. Подчеркиваются особенности законодательства США как федеративного государства, рассматривается перечень тех органов в США, которые ведут борьбу с коррупцией, их полномочия, а также описаны взаимоотношения для успешной борьбы.

Ключевые слова: федеральное правительство США, антикоррупционная политика, правовые положения борьбы против коррупции, организационные основы искоренения взяточничества.

ANTI-CORRUPTION POLICY OF THE USA: CRIMINAL LAW PRINCIPLES

Gospodarenko V.N.

*Dnipropetrovsk national university, str. Gagarina, 72, Dnipropetrovsk, Ukraine
vova.gospodarenko@mail.ru*

Corruption has accompanied mankind throughout its development and existence on the Earth. This negative phenomenon known since the immemorial times. But at all times the authorities tried to fight corruption, or at least reduce it to an acceptable level of social tolerance by society, as reflected in the "United Nations Convention against Corruption".

Meanwhile independent Ukraine involves the use of foreign experience of state development. Now, in time of globalization, special attention of national politicians and scientists must be focused on the experience of state legal policy of the United States who is the leader of the international community. No doubt, the further development of our country will largely depend on the success of anti-corruption policy, and it should draw on the experience of the appropriate government policies of the USA.

Almost all American researchers agree that the corruption is a criminal act that permeates the entire history of American state. They point out that the history of the United States is constant attempts to businessmen and politicians to put power into his service and to receive this maximum profit. Those places near feeders did not get, come up with new laws to push the authorities and "money streams" of their more successful competitors, who were called "corrupt". But it was "abuse of fighters" come to power, they immediately began to put public money pocket - and so to the next change of actors. Obviously, the history of the United States may look like chain constant attempts to businessmen and politicians to put power into his service and to receive this maximum profit.

Assessing the current state of fighting corruption, Professor M. Johnston, author of the study "Corruption Syndrome: wealth, power and democracy" proved that there are four main syndromes (medical terminology - together with general symptoms etiology and pathogenesis of) corruption: the impact of market relations of domination influential corporations, illegal activities and lack of control of oligarchic clans senior officials. In his view, they were accompanied by the development of democracy in the United States for a long time

Nowadays, the American elite is trying to establish standards against corruption to other countries. The most complete version of the US struggle for the liberation of different nations from the yoke of corrupt political regimes formulated the American scientist A. Arias Sanchez. He proved that authoritarian regimes are able to successfully hide the vast majority of abuses of power by the public. Therefore the conclusions of corruption in the USA have done based on scientific studies of American scientists who are able to achieve the desired result by analyzing indirect evidence of the detrimental effects of corruption in any society.

In contrast, the concept Arias Sanchez and other American scientists suggest that corruption inherent in America itself, cause frustration of citizens in a democracy. They argue that corruption supreme power usual for the most democratic countries, the Ministry of Justice has improved modern penal policy. Indeed, such an approach to the fight against corruption was recorded in the American Anti-Corruption Act. This act is model policy that sets a framework for city, state and federal laws to fix our broken political system. It fundamentally reshapes the rules of American politics and restores the people as the most important stakeholders in their political system. An Anti-Corruption Act has three primary goals: 1) stop political bribery so special interests can't use job offers and donations to influence politicians; 2) end secret money so people know who's buying political power; 3) fix our broken elections so the people, not the political establishment, are the ones in control. This approach to solving this problem is a great example for the solution of problems of struggle against corruption in the Ukraine.

Key words: the US federal government, anti-corruption policy, legal anti-corruption principles, institutional foundations for eradicating of bribery.

Корупція супроводжує людство протягом усього його розвитку та існування на Землі. Це негативне явище, відоме з вікопомних часів, не оминуло «своєю увагою» жодну державу, жодну територію, де існували при тому чи іншому соціально-економічному й політичному режимі групи людей, які були носіями корупційних діянь. Проте в усі часи влада намагалася боротися з корупцією або принаймні звести її до соціально прийнятної рівня терпимості з боку суспільства, що відображено в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції [1]. Цей акт є найбільш повним міжнародним документом у сфері боротьби з корупцією. Країни, які підписали й ратифікували цю Конвенцію, зобов'язані передбачити у своєму внутрішньодержавному праві кримінальну відповідальність за всі злочини, визнані такими відповідно до цієї Конвенції.

Причини появи та існування корупції криються переважно в особливостях функціонування самої бюрократичної системи. Це ваговитість і неповороткість бюрократичного апарату, двозначні закони, незнання законів громадянами, кругова порука в бюрократичному апараті, яка змушує нові кадри діяти згідно зі старими принципами тощо [2]. Корупція завдає величезної шкоди не тільки економіці держави, направляючи величезні фінансові потоки в тіньову економіку й позбавляючи державний бюджет значних податкових вливань, а й підриває моральні підвалини суспільства, в якому створюється атмосфера невіри суспільства в закони, в те, що все можна вирішити законним шляхом.

Метою статті є аналіз особливостей розвитку багатівікової антикорупційної політики США з огляду на те, що лідер світового співтовариства всебічно сприяє розбудові демократичної і правової держави Україна, подає нам приклади цілеспрямованого викоренення такого тяжкого кримінального злочину, як корупція.

Для досягнення вказаної мети сформульовано такі дослідницькі завдання: 1) проаналізувати історичне коріння корупційної злочинності в США; 2) вивчити багатівіковий досвід американської держави в галузі боротьби проти корупції; 3) установити особливості законодавчої бази боротьби проти корупційної злочинності в США; 4) з'ясувати, як саме американські правові стандарти боротьби проти корупції в США мають бути використані під час здійснення цілеспрямованої державної політики України в галузі боротьби проти корупційної злочинності.

Актуальність статті полягає в тому, що Україна знаходиться на етапі становлення правової держави, тому так важливо вивчити багатий досвід США в боротьбі з корупцією. Сполучені Штати мають довгу історію боротьби з корупцією, в ході якої уряд США досить успішно з нею боровся. Тому так важливо вивчити досвід США для боротьби з корупцією в Україні.

Очевидно, що антикорупційна політика федерального уряду США є одним із найбільш важливих напрямів формування та реалізації загального курсу кримінально-правової політики. Проте американські вчені не дуже охоче займаються цією проблемою, адже конкретний науковий аналіз змови політиків із бізнесмена на ґрунті пошуків найбільш швидких і безпечних шляхів до отримання високих прибутків потребує не лише наукової, а й громадянської сміливості. Тим не менше ця проблема була відображена із суто наукових позицій такими відомими дослідниками, як О. Аріас Санчес, С. Бейнбрідж, Л. Гарт, Л. Глейзер, К. Голдін, М. Джонстон, Е. Маклінс і С. Роуз-Аккерман. Що ж стосується вітчизняних науковців, то вони, займаючись аналізом корупційних виявів в Україні, іноді поспіхом згадують про те, що навіть у США боротьба проти корупції є найважливіших напрямом кримінально-правової політики.

У корупції в США давнє історичне коріння. Заселення північноамериканського континенту супроводжувалося проникненням зі Старого Світу всіх соціальних «хвороб», у тому числі й корупції. Дослідники історії американської корупції Е.Л. Глейзер і К.Д. Голдін з університету штату Меріленд відзначають: «Медісон, Гамільтон і американські батьки-засновники, всі зіткнулися з проблемою корупції. Їхні пошуки антикорупційної форми справедливого уряду вимагали, щоб вони розуміли, як корупція розкладає урядові структури» [3].

Майже всі американські дослідники корупції згодні в тому, що це злочинне діяння пронизує всю історію американської державності. Вони вказують, що історія США – це постійні спроби ділків і політиків поставити державу собі на службу й отримувати із цього максимальний прибуток. Ті, кому місця біля годівниці не дісталось, придумували нові закони, щоб відсунути від влади і «грошових струмків» своїх більш успішних конкурентів, яких називали «корупціонери». Але варто було «борцям із зловживаннями» прийти до влади, як вони негайно починали класти до власної кишені громадські гроші – і так до наступної зміни дійових осіб.

Власне, що можна ще чекати від американської держави, вказують Р. Боргман, Д. Бурстин, Дж. Калдер, Л. Кларк, Р. Кларк, Л. Харц та інші «стовпи» науки кримінальної політики, якщо повстання колоній проти британської імперії почалося з їхнього бажання пити дешевий контрабандний голландський чай, а не платити чесно податки за рідний британський. Після ж перемоги повсталі колонії у нову незалежну державу кинулися сотні тисяч людей із різних країн Європи, але влада залишалася виключно у вихідців із Англії. У результаті багатоголової селекції в США утворилася група з декількох сотень сімей, які щільно тримають у руках всю владу, незалежно від того, хто конкретно займає пост президента.

Новонароджена американська держава докладала великих зусиль для того, щоб уникнути контролю корупціонерів над національним механізмом державного управління. Однак ще перший президент США Дж. Вашингтон висловив скептицизм щодо успіхів у боротьбі проти виявів корупції у вищих органах законодавчої, виконавчої та судової влади так: «Небагато людей мають хорошу якість за жодних умов не піддатися найвищій пропозиції ціни їхнього зловживання владою» [4, р. 324]. Його думку розвинув четвертий очільник американської держави, віргінський плантатор, «філософ американської Конституції» Дж. Медісон: «Якби людьми правили ангели, не було б потреби ні в якому нагляді над урядом: ані зовнішньому, ані внутрішньому. Але під час створення правління, в якому люди будуть відати людьми, головна складність полягає в тому, що передусім треба забезпечити правлячим можливість наглядати за керованими; а ось услід за цим необхідно зобов'язати правлячих наглядати за самими собою» [5, с. 56].

Конституція не встановлювала чіткі заборони для американських законодавців і чиновників брати хабарі від політичних партій і комерційних підприємств. Щоправда, мимохідь в американському Основному Законі серед двох явно згаданих злочинів наявне й посилання на те, що за хабар Президенту США можуть оголосити імпічмент [6, с. 530]. Однак поступово стурбованість громадян США, що стала зростати, стали викликати епізоди змови політичної еліти й великого бізнесу. Такий розвиток американської державності вступив у суперечність з інтересами всього суспільства в середині XIX століття, коли в Америці завершувався промисловий переворот. Тому в 1853 році був прийнятий Федеральний закон «Про запобігання обманам у Казначействі Сполучених Штатів» (An Act to Prevent Frauds upon the Treasury of the United States), яким установлювалася заборона на отримання хабарів членами Конгресу, так як це, в кінцевому підсумку, впливало на прийняття законів, що регламентують фінансову діяльність державних органів [7].

Подальше посилення протидії корупції було відображено в 1907 році в Законі «Тілман» (The Tillman Act of 1907), який забороняв будь-які пожертвування приватних компаній на адресу політичних партій у зв'язку з виборами, передбачаючи покарання у вигляді штрафу або позбавлення волі [7]. У 1926 році до 18 Титулу Зводу федеральних законів було введено розділ «Злочини і кримінальна процедура» (Crimes and Criminal Procedure). У ньому в § 201, названому «Хабарництво державних посадових осіб і свідків» (Bribery of Public Officials and Witnesses), для конгресменів і державних посадових осіб передбачалося покарання за хабарництво, незаконні подарунки й конфлікт інтересів [7].

Нині вказані нормативні акти не повною мірою регламентують боротьбу проти корупції, адже вона стає міжнародною проблемою. На жаль, Сполучені Штати не в змозі оголосити про позитивні наслідки впровадження антикорупційної політики [8]. Не випадково відома американська дослідниця державної кримінальної політики Роуз-Аккерман пише: «Будь-яка держава контролює розподіл матеріальних привілеїв і пільг і визначає розмір податкового тягаря. Розподілом привілеїв і пільг зазвичай займаються державні чиновники, які мають право діяти на власний розсуд. У приватних осіб і компаній, які прагнуть отримати режим найбільшого сприяння, може виникнути бажання купити такий режим. Плата за отримання матеріальної вигоди і є випадком корупції» [9, с. 4].

Роуз-Аккерман упевнена, що наявність різних видів корупції в США потребує гнучкої антикорупційної політики. Вона навіть створила економічну класифікацію корупційних злочинів. Це, по-перше, хабарництво під час розподілу всіляких державних благ, яку налагодили «гвинтики» бюрократичної державної машини, державні службовці. По-друге, це махінації зі зменшенням податкових платежів. Нарешті, це поширення бізнес-схем спільнот організованої злочинності, які в США монополізували деякі ринки шляхом підкупу законодавців і державних службовців [10, р. 6-7].

Останнім часом боротьба проти корупції в США вийшла за межі американської держави. Америка стала першою країною, яка прийняла закон «Про зарубіжну корупційну практику» (1977), який

забороняє підкуп іноземних чиновників. Між тим тільки 31 жовтня 2003 року було прийнято Конвенція ООН проти корупції.

Розвиток кримінально-правової політики США вимагав від законодавців прийняття таких нормативних актів, які б сприяли успіху держави в боротьбі проти корупції. Тому нині американське федеральне законодавство щодо боротьби з корупцією перетворилося на типове законодавство, яке встановило стандарти для відповідного законодавства й окремих штатів. Основна частина федеральних кримінально-правових норм, що тією чи іншою мірою стосуються корупції, міститься в розділі 18 Зводу законів США. У США поняття корупції посадових осіб включає низку протиправних діянь, передбачених переважно в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: 1) глава 11 «Хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм становищем публічними посадовими особами»; 2) глава 93 «Посадові особи та службовці за наймом»; 3) глава 41 «Вимагання й загрози»; 4) глава 29 «Вибори й політична діяльність» [11, р. 34–35].

Найнебезпечніші форми корупції кваліфікуються як кримінальні злочини. До них належать передовсім розтрата (розкрадання) та хабарі. Розтрата полягає у витраті ресурсів, довірених посадовій особі, з особистою метою. Вона відрізняється від звичайного злодійства тим, що спочатку особа отримує право розпоряджатися ресурсами легально – від начальника, клієнта і т. д. Хабар є різновидом корупції, при якій дії посадової особи полягають у наданні будь-яких послуг фізичній або юридичній особі в обмін на надання останнім певної вигоди першим. У більшості випадків, якщо дача хабара не є наслідком здріств, основну вигоду від угоди отримує хабародавець. До кримінальних злочинів також належить покупка голосів виборців (хоча дехто вважає її не формою корупції, а видом недобросовісної виборчої кампанії).

Відповідальності за дачу хабара підлягає всякий, хто дає, пропонує, обіцяє що-небудь цінне державній посадовій особі чи кандидату на цю посаду з метою: 1) вплинути на його офіційні дії, тобто на рішення, які знаходяться в його веденні, питання, справи, тяганину, виробництва; 2) вплинути на посадову особу з тим, щоб зробити, допомогти зробити, змовитися, дозволити будь-які обманні дії або створити можливість для здійснення обману; 3) схилити посадову особу до дії або бездіяльності щодо порушення її законних обов'язків [12].

Покаранням як для тих, хто дає, так і для тих, хто отримує хабар, є штраф у сумі до 10 000 доларів США або (і) позбавлення волі на строк до двох років. Покаранню разом із уже функціонуючим підлягає як колишній, так і майбутній службовець. У Міністерстві юстиції США діє відділ, основне завдання якого – боротьба з корупцією посадових осіб. Відділ здійснює контроль за: а) службовим переслідуванням виборних і призначуваних посадових осіб на всіх рівнях управління, якщо їх звинувачують у порушенні федеральних законів; б) розслідуванням злочинів, пов'язаних із проведенням кампаній щодо обрання посадових осіб; в) утіленням у життя тих положень закону про етику в уряді, які визначають діяльність так званого незалежного обвинувача.

Відповідно до Конституції США, розслідуванням кримінальних справ щодо вищих посадових осіб займається незалежний прокурор, який призначається спеціальним підрозділом окружного федерального суду у Вашингтоні. Основну роль у розслідуванні корупції у федеральних органах державної влади відіграє Федеральне бюро розслідувань (далі – ФБР). Юрисдикція ФБР із цього виду злочинів поширюється на призначуваних і виборних посадових осіб не тільки на федеральному, а й на штатному й місцевому рівнях управління, коли здійснювані ними дії являють собою порушення федеральних законів. Усі закони, що регулюють процеси у сфері, можна поділити на дві категорії: перша – загальнофедеральне законодавство; друга – спеціальне законодавство.

Оцінюючи сучасний стан боротьби з корупційними діяннями, професор М. Джонстон, автор дослідження «Синдром корупції: багатство, влада і демократія», довів, що існують чотири основні синдроми (за медичною термінологією – сукупності симптомів із загальними етіологією та патогенезом) корупції: вплив ринкових відносин, панування найвпливовіших корпорацій, протизаконна діяльність олігархічних кланів і безконтрольність вищих посадовців. На його думку, вони супроводжували розвиток демократії в США здавна [13, р. 8].

М. Джонсон зумів досить переконливо довести, що американська корупція є закономірним результатом процесу злиття інтересів публічних посадовців і бізнесменів. Підраховано, що компанії, які витратили гроші на лобістів, котрі мають виходи безпосередньо на Б. Обаму, отримали в 72 рази більше грошей від держави, ніж конкуренти, які займалися такими «дурницями», як підвищення якості та зниження витрат на виробництво продукції й пропонування послуг. Проте покаранням як

для тих, хто дає, так і для тих, хто отримує хабар, є штраф у вигляді мізерної, на думку великих фінансистів і підприємців, суми до 10 000 доларів США. Щоправда, є дві більш суттєві загрози покарання для хабарників: 1) позбавлення волі на строк до двох років; 2) притягнення до кримінальної відповідальності за корупційні діяння майбутніх службовців [14].

Найбільш відчутні наслідки хабарництва американське суспільство пов'язує з родиною самого президента Б. Обами. У 2013 році Мішель Обама опинилася в центрі скандалу, коли державне замовлення на розробку сайту HealthCare.gov було без конкурсу віддане її однокурсниці Т. Таунс-Уїтлі. Було витрачено близько двох мільярдів державних грошей, але сайт вчасно так і не запрацював. Однак ніхто не був покараний згідно з кримінальним законом. Усе було зведене лише до особистого вибачення президента за «пустощі» дружини [14].

Відомо, що наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років американське суспільство струшувала низка скандалів, причиною яких стала протизаконна діяльність гігантів національної економіки, таких як корпорації WORLDCOM, ENRON CORPORATION, ADELPHIA COMMUNICATIONS CORPORATION. Розслідування, проведене під контролем Конгресу, виявило, що фінансова діяльність зазначених корпорацій була заснована на порушеннях американського законодавства (приховування доходів від оподаткування, корупція за участю урядовців, фальсифікація звітної фінансової й бухгалтерської документації). Результатом стала прийняття федерального закону «Сарбейнса-Окслі» (The Sarbanes-Oxley Act), який установив нові стандарти для американського бізнесу. Бізнесменам були висунуті жорсткі вимоги щодо процедур внутрішнього контролю (аудиту) фінансових інститутів і корпорацій, уведено в дію ретельний управлінський облік, встановлено максимальну прозорість фінансових операцій і надання повної відкритої інформації державним правоохоронним органам та органам контролю за фінансами [15, р. 126]. Тим не менше це не засмутило апологетів американського «шляху життя», і відомі дослідники корупції Ю. Глейзер і К. Голдін продовжують стверджувати, що, незважаючи на кримінальні правопорушення голів і вищих менеджерів цих корпорацій, Сполучені Штати й нині перебувають у списку найменш корумпованих країн світу [3].

У супереч поглядам Ю. Глейзера та К. Голдіна на рівень корупції в США, інші фахівці із цієї проблеми нагадують, що американський Конгрес ще в 1970 році прийняв Закон «Про організації, що знаходяться під впливом рекету й корупції» (The Racketeering Influenced and Corrupt Organization Act). У ньому було вказано, що особам, які визнані учасниками вказаних протиправних діянь, загрожує тюремне ув'язнення на строк до двадцяти років. Для встановлення більш ефективного контролю за діяльністю федеральних чиновників і комерційних підприємств в США в 1977 році був прийнятий Федеральний закон «Про іноземні корупційні практики» (The Foreign Corrupt Practices Act) [16, р. 273]. Метою закону оголосили припинення практики «платежів іноземним посадовим особам з метою отримання підтримки бізнесу», звичайної для американських корпорацій, що діяли на міжнародній арені.

Із 1986 року почав діяти Федеральний закон «Про контроль за відмиванням грошей» (Money Laundering Control Act 1986), який передбачає покарання для державного службовця, котрий бере участь у відмиванні доходів, здобутих злочинним шляхом, у вигляді штрафу або позбавлення волі до 10 років [13, р. 11]. У 1998 році цей акт доповнили Федеральним законом «Проти міжнародного хабарництва» (International Anti-Bribery Act of 1998), який установив заборону для фізичних і юридичних осіб США «давати хабарі або вишукувати допомогу від посадової особи іншої країни». Тим самим американська еліта поклала початок боротьбі не тільки проти «домашньої корупції», а й проти утворення міжнародних корупційних схем, які можна було реалізовувати за участю американського чиновництва [10, р. 174]. Крім того, федеральне законодавство про боротьбу проти корупції встановлює відповідні стандарти для суб'єктів федерації, її штатів і міст [17].

У США різні вияви корупції мають різну етичну оцінку: одні дії вважаються злочинними, інші – всього лише аморальними. До останніх, як правило, належать кумівство й заступництво на основі політичної орієнтації, які порушують принцип меритократії. Заплутані взаємини між корупціонерами в найбагатшій країні світу змусили американських законодавців знайти точки опору для пошуків відмінностей корупції від лобізму. При лобіюванні посадова особа також використовує свої владні повноваження для підвищення шансів перепризначення або для просування службовими східцями в обмін на дії в інтересах певної групи. Відмінність полягає в тому, що лобізм задовольняє трьома умовами: 1) здійснення впливу на посадову особу має конкурентний характер, учасники цього процесу дотримуються правил, які всім їм відомі; 2) відсутні секретні або побічні платежі; 3) клієнти й агенти

незалежні один від одного в тому сенсі, що ніяка група не отримує частку від прибутку, заробленої іншою групою.

У зв'язку з терористичними актами в США 2002 року вступив у силу Федеральний «Закон про об'єднання і посилення Америки наданням належних необхідних інструментів для припинення і перешкоджання тероризму» (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001). Цей закон на побутовому рівні відомий як «Закон «Патріот». Загалом він спрямований на боротьбу з тероризмом, однак у законі містяться положення, що також визначають відповідальність державних чиновників за корупцію [18, р. 128]. Так, ст. 315 передбачає кримінальне покарання не тільки за хабар, а й за привласнення майна, крадіжку або розтрату, якщо це пов'язано з фактом тероризму.

У наш час американська еліта намагається встановити стандарти боротьби проти корупції для інших країн світу. Найбільш повну версію боротьби США за визволення різних народів світу від гніту корумпованих політичних режимів сформулював американський науковець О. Аріас Санчес. Він довів, що авторитарні режими здатні успішно приховувати більшість зловживань владою від громадськості. Тому висновки про їхню корумпованість можновладці Сполучених Штатів мають робити на підставі наукових розвідок американських учених, які спроможні досягти бажаного результату на основі аналізу непрямих свідчень про згубні наслідки корупції для будь-якого суспільства [19, р. 111].

На противагу концепції О. Аріаса Санчеса, інші американські науковці вказують, що вияви корупції, притаманної самій Америці, викликають у громадян розчарування в демократії. Вони стверджують, що корупція верховної влади звичайна для найдемократичніших країн, що Міністерство юстиції США має вдосконалювати сучасну кримінально-правову політику, спираючись на діяльність відділу боротьби з корупцією посадових осіб. Цей відділ має повноваження здійснювати службове переслідування виборних і призначуваних посадових осіб на всіх рівнях управління; розслідувати злочини, пов'язані з проведенням кампаній щодо обрання посадових осіб; утілювати в життя ті положення закону про етику в уряді, які визначають діяльність так званого незалежного обвинувача. Крім того, відділ боротьби проти корупції в середовищі державних діячів і службовців має право проводити розслідування їхньої протиправної діяльності з використанням поліграфів [20].

У США розслідуванням кримінальних справ стосовно правопорушень з боку вищих посадових осіб займається незалежний прокурор, який призначається спеціальним підрозділом окружного федерального суду у Вашингтоні. Основну роль у розслідуванні корупції у федеральних органах державної влади відіграє ФБР [15, с. 701]. Юрисдикція ФБР поширюється на переслідування посадових осіб не тільки на федеральному рівні управління, а й на рівні окремих штатів і міст, якщо ці особи порушують федеральні закони [21, р. 18].

Відомо, що Національне антикорупційне бюро України вважає умовами успішної протидії корупції такі заходи, як розвиток антикорупційного законодавства та його ефективне застосування державними органами; політична воля керівництва держави; підтримка антикорупційних заходів держави громадянським суспільством. Проте в сучасних умовах складником антикорупційної політики нашої держави має стати дійсно наукове осягнення й використання здобутків тривалої боротьби органів влади США проти змови політиків і бізнесменів з метою власного збагачення.

Очевидно, що корупційна злочинність у США виникла майже одночасно з появою незалежної американської держави. Це змусило «батьків-засновників» разом з іншими напрямками державної-кримінально-правової політики виокремити такий напрям цієї політики, як придушення корупції. Тому є закономірним намагання сучасної американської еліти встановити стандарти боротьби проти корупції для інших країн світу, у тому числі для України.

Законодавство американської федерації та окремих штатів щодо боротьби проти корупції є найбільш узагальненим зводом законів, порівняно з тими зводами законодавства, якими регулюється впровадження інших напрямів кримінально-правової політики США, адже корупція роз'їдає передовсім державний організм країни-лідера світового співтовариства. Очевидно, що непоодинокі вияви корупції, притаманної Америці, викликають у громадян цієї держави розчарування в демократії. Тим не менше цілеспрямована державна політика США щодо придушення кримінальної злочинності шляхом звуження джерел корупційних діянь і вдосконалення правоохоронної діяльності є чудовим прикладом для нас, адже курс на вступ України до світової спільноти демократичних і правових держав вимагає саме цього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 49. – Ст. 125.
2. Macleans A.G-J. The Foreign Corrupt Practices Act's Cosequences for U.S. Trade : the Nigerian Example / A.G-J. Macleans, L.M. Garth [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.afbis.com/analysis/corrupti on.htm4>.
3. Glaeser E.L. Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History / E.L. Glaeser, C.D. Goldin. – Chicago : University of Chicago Press. – [Electronic resource]. – Access mode : <http://bookre. org/reader?file=711219>.
4. Washington G. The Writings of George Washington : Being His Correspondence, Addresses, Messages, and Other Papers, Official and Private, Selected and Published from the Original Manuscripts, with a Life of the Author. Notes, and Illustrations / G. Washington, J. Sparks. – Boston : Ferdinand Andrews, 1834. – 560 p.
5. Каленский В.Г. Мэдисон. Из истории политической и правовой мысли / В.Г. Каленский. – М. : Юридическая литература, 1981. – 130 с.
6. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США / В. Бернхем. – К. : Україна, 1999. – 554 с.
7. U.S. Code : Title 18 – Crime and Criminal Procedure [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.law.cornell.edu/uscode/ text/18>.
8. Филиппов В.В. Антикрупционные меры в системе государственной службы США : криминологический и сравнительно-правовой анализ : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология ; уголовно-исполнительное право» / В.В. Филиппов. – Владивосток : ДФУ, 2012. – 24 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dslib.net/kriminal-pravo/antikorrupcionnye-mery-v-sisteme-gosudarstvennoj-sluzhby-ssha-kriminalo-gicheskij-i.html>.
9. Роуз-Аккерман С. Коррупция и государство. Причины, следствия, реформы / С. Роуз-Аккерман ; пер. с англ. О. Алякринский. – М. : Логос, 2010. – 356 с.
10. Rouz-Akkerman S. Corruption and Government : Causes, Consequences, Reforms. – Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 266 p.
11. Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History / [ed. be E.L. Glaeser, C.D. Goldin]. – Chicago : University of Chicago Press, 2006. – 396 p.
12. Суханов В.А. Коррупция в органах государственной власти как глобальная проблема / В.А. Суханов. – М. : МГИМО (У), 2006. – С. 212–218. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ehd.mgimo.ru/IORManagerMgimo/file?id=383A69FA-44BA-A7BF-BA58-V382DFF8FBA2>.
13. Johnston M. Syndromes of Corruption : Wealth, Power, and Democracy / M. Johnston. – N.Y. : Cambridge University Press, 2005. – 282 p.
14. «Черный дом»: фильм о коррупции, запрещенный в США // Политическая Россия. Общественно-политический интернет-журнал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://politrussia.com/world/laquo-chernyy-dom-raquo-film-456/>.
15. Bainbridge S.M. The complete guide to Sarbanes-Oxley : Understanding How Sarbanes-Oxley Affects Your Business / S.M. Bainbridge. – Avon : Adams Media, 2007. – 265 p.
16. Congressional Record. October 19, 1998 to December 19, 1998. Proceeding and Debates of the 105 the Congress, Second Session. – Wash. : United States Government Printing Office, 1998. – 273 p.
17. Criminalize Corruption. The American Anti-Corruption Act Makes it Illegal to Purchase Political Influence, and Puts Power Back in the Hands of the People [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.anticorruptionact.org/>.
18. Ewing A.B. The USA Patriot Act Reader / A.B. Ewing. – N.Y. : Nova Science Publishers, Inc., 2005. – 133 p.

19. Edward, L. and Leaudia Goldin, «Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History», University of Chicago Press, Chicago, USA, 2006, pp.18-25.
20. Use of Polygraph Examinations in the Department of Justice, Evaluations and Inspections Report I-2006-008 // U.S. Department of Justice, Office of the Inspector General. – Access mode : <http://web.docuticker.com/go/docubase/12065>.
21. Theoharis H.A. Spying on Americans : Political Surveillance from Hoover to the Huston Plan / H.A. Theoharis. – Phil. : Temple University Press, 1978. – 331 p.

REFERENCES

1. “United Nations Convention against Corruption”, *Vidomosti Verkhovnyi Rady Ukraine*, 2007, no. 49.
2. Macleans, A.G-J. and Garth, L.M. “The Foreign Corrupt Practices Act's Cosequences for U.S. Trade : the Nigerian Example”, available at :http://www.afbis.com/analysis/corrupti_on.htm4 (accesss November 20, 2016).
3. Glaeser, E.L. and Goldin, C.D. “Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History”, Chicago : University of Chicago Press, available at : <http://bookre.org/reader?file=711219> (accesss November 22, 2016).
4. Washington, G. and Sparks, J. (1834), [The Writings of George Washington : Being His Correspondence, Addresses, Messages, and Other Papers, Official and Private, Selected and Published from the Original Manuscripts, with a Life of the Author. Notes, and Illustrations], Ferdinand Andrews, Boston USA.
5. Kalenskii, V.H. (1981), *Madison. Iz istorii politicheskoi I pravovoi mysli* [Madison. Rom history of a political and legal thought], Yuridicheskaya literature, Moscow, Russia.
6. Bernkhem, V. (1999), *Vstup do prava ta pravovoi sistemy Spoluchenykh Shtativ Ameriki* [Introductions to the right and legal system of the USA], Vidavnistvo «Ukraina», Kiev, Ukraine.
7. “U.S. Code : Title 18” : Crime and Criminal Procedure, available at : <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18> (accesss November 22, 2016).
8. Filippov, V.V. (2012) “Anti-corruption measures in system of public service of the USA : criminological and comparative and legal analysis”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.08, Far Eastern Federal University, Vladivostok, Russia, available at : <http://www.dslib.net/kriminal-pravo/antikorrupcionnye-mery-v-sisteme-gosudarstvennoj-sluzhby-ssha-kriminolo-gicheskij-i.html> (access December 2, 2016).
9. Rouz-Akkerman, S. (2010), *Korupchiya I hosudarstvo. Prichini, sledstviya, reformy* [Corruption and Government : Causes, Consequences, Reforms], Translated by Alyakrinskii, O., Lohos, Moscow, Russia.
10. Rouz-Akkerman, S. (1999), [Corruption and Government : Causes, Consequences, Reforms], Cambridge University Press, Cambridge.
11. Glaeser, E.L. and Goldin, C.D. (2006), [Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History], University of Chicago Press, Chicago, USA.
12. Sukhanova, V.A. *Korupchiya v organakh gosudarstvenoy vlasti kak globalnaya problema* [Corruption in public authorities as a global problem], Moscow State Institute of International Relations, pp. 212-218, Moscow, Russia, available at : <http://ehd.mgimo.ru/IORManagerMgimo/file?id=383A69FA-44BA-A7BF-BA58-B382DFF8FBA2> ;
13. Johnston, M. (2005), [Syndromes of Corruption : Wealth, Power, and Democracy], Cambridge University Press, Cambridge, United Kingdom.
14. “The black house” : the movie about corruption forbidden in the USA, *Politicheskaya Rossia, social and political online magazine*, available at : <http://politrussia.com/world/laquo-chernyy-dom-raquo-film-456/> (access March 27, 2016).
15. Bainbridge, S.M. (2007), [The complete guide to Sarbanes-Oxley : Understanding How Sarbanes-Oxley Affects Your Business], Adams Media, Avon, Fort Collins, USA.

16. Congressional Record. October 19, 1998 to December 19, 1998. "Proceeding and Debates of the 105 the Congress, Second Session" (1998), United States Government Printing Office, Wash.
17. "Criminalize Corruption. The American Anti-Corruption Act Makes it Illegal to Purchase Political Influence, and Puts Power Back in the Hands of the People", available at: <http://www.anticorruptionact.org> (access November 24, 2016).
18. Ewing, A.B. (2005), [The USA Patriot Act Reader], Nova Science Publishers, Inc., N.Y., USA.
19. Edward, L. and Leaudia, Goldin (2006), "Corruption and Reform : Lessons from America's Economic History", University of Chicago Press, Chicago, USA, pp. 18-25.
20. "Use of Polygraph Examinations in the Department of Justice, Evaluations and Inspections Report I-2006-008. U.S.", Department of Justice, Office of the Inspector General, available at: <http://web.docuticker.com/go/docubase/12065> (access December 2, 2016).
21. Theoharis, H.A. (1978), [Spying on Americans : Political Surveillance from Hoover to the Huston Plan], Temple University Press, Philadelphia, USA.

УДК 340.134: 342: 331.108.644.1 (4+477)

ШТРАФНІ БАЛИ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Калугин Є.П., ад'юнкт

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
просп. Гагаріна, 25, м. Дніпро, Україна*

У статті розглянуто питання запровадження штрафних балів як виду адміністративного стягнення, досліджуються наукові погляди щодо розвитку адміністративних стягнень в Україні. Вивчається досвід провідних країн світу щодо застосування штрафних балів. Зазначаються сучасні питання їх запровадження й застосування. Визначаються напрями наукового пошуку в розбудові адміністративно-деліктного законодавства.

Ключові слова: адміністративно-деліктна відповідальність, штрафні бали, міжнародний досвід, безпека дорожнього руху.

ШТРАФНЫЕ БАЛЛЫ КАК ВИД АДМИНИСТРАТИВНОГО ВЗЫСКАНИЯ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ЕГО ВНЕДРЕНИЕ В УКРАИНЕ

Калугин Е.П.

Днепропетровский государственный университет внутренних дел, просп. Гагарина, 25, г. Днепр, Украина

В статье рассматриваются вопросы внедрения штрафных баллов как вида административных взысканий. Исследуется опыт ведущих стран мира по применению штрафных баллов. Обозначаются современные вопросы их внедрения и применения. Определяются направления научного поиска в формировании административно-деликтного законодательства.

Ключевые слова: административно-деликтная ответственность, штрафные баллы, зарубежный опыт, безопасность дорожного движения.

PENALTY POINTS AS A KIND OF ADMINISTRATIVE PUNISHMENT: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND ITS INTRODUCTION IN UKRAINE

Kalugin P.E.

Dnepropetrovsk state university of internal affairs, boulev. Gagarin, 25, Dnipro, Ukraine

The article considers the questions of introduction of penalty points as a form of administrative penalties. Examines scientific views about the development of administrative sanctions in Ukraine, the problems of legal regulation of administrative offenses in the sphere of ensuring road traffic safety in Ukraine.

Analyzes the changes in the administrative-tort legislation regarding the introduction of penalty points. Examples of application of penalty points in countries such as USA, France, Finland, Israel.